

Úmrtie sporiteľa v období sporenia

Autorka:
Ing. Jana Kolesárová
generálna riaditeľka sekcie sociálneho poistenia a dôchodkového sporenia

Každý z nás by sa rád dožil dôchodku. V živote však zažívame aj vážne až tragické situácie. Jednou z nich je smrť blízkeho v rodine. Dôchodkový systém myslí aj na prípady, kedy rodina stratí živila. Pozostalostné dôchodky vyplácané zo Sociálnej poisťovne pomáhajú pozostalým preklenúť aspoň nepriaznivú finančnú situáciu spojenú s touto udalosťou. Výnimkou nie je ani starobné dôchodkové sporenie (2. pilier). Z 2. piliera sa totiž okrem starobných a predčasných starobných dôchodkov budú vyplácať aj **vdovské, vdovecké a sirotské dôchodky**.

Keďže účelom 2. piliera je spolu s dôchodkom zo sociálneho poistenia (1. pilier) zabezpečiť nielen príjem v starobe ale aj príjem pozostalým po smrti sporiteľa, ani v otázke pozostalostných dôchodkov nie je možné a správne tieto dva piliere oddeľovať. Pozostalostné dôchodky z 2. piliera sa však budú vyplácať iba vtedy, ak bývalý sporiteľ poberal doživotný dôchodok vyplácaný komerčnou poisťovňou.

Aké pozostalostné zabezpečenie však čaká pozostalých, ktorých manžel, resp. manželka zomrel vo fáze sporenia?

Pozostalostné dôchodky z 1. piliera

Pozostali po zomretom sporiteľovi majú nárok na pozostalostné dôchodky zo **Sociálnej poisťovne, ak zomretý bol poberateľom starobného dôchodku, predčasného starobného dôchodku alebo invalidného dôchodku zo Sociálnej poisťovne alebo zomretý splnil podmienky nároku na tento dôchodok (napr. získal potrebnú dobu poistenia na nárok na invalidný dôchodok)**.

Vdova má nárok na výplatu **vdovského dôchodku** jeden rok po smrti manžela a kedykoľvek po uplynutí tohto roka, ak spĺňa niektorú z podmienok stanovenú zákonomo sociálnom poistení. Týmto podmienkami sú, ak

- sa vdova stará aspoň o jedno nezaopatrované dieťa alebo
- je invalidná z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70% alebo
- vychovala aspoň tri deti alebo
- dovŕšila vek 52 rokov a vychovala aspoň dve deti alebo
- dovŕšila dôchodkový vek.

Na vdovcov a **vdovecký dôchodok** platia rovnaké podmienky ako na vdovy a vdovské dôchodky.

Aj siroty majú nárok po zomretom sporiteľovi na **sirotský dôchodok** zo Sociálnej poisťovne **ak zomretý bol poberateľom starobného dôchodku, predčasného starobného dôchodku alebo invalidného dôchodku zo Sociálnej poisťovne alebo zomretý splnil podmienky nároku na tento dôchodok (napr. získal potrebnú dobu poistenia na nárok na invalidný dôchodok)**.

Za sirotu sa považuje nezaopatrované dieťa, t.j. v zásade dieťa po zomretom rodičovi alebo zomretom osvojiteľovi dieťaťa do skončenia povinnej školskej dochádzky, alebo dieťa, ktoré študuje na strednej škole alebo vysokej škole. Najneskôr sa však sirotský dôchodok vypláca do dovŕšenia 26. rokov veku napriek tomu, že dieťa ešte neukončilo vysokoškolské štúdium.

V závislosti od toho, v akom veku sporiteľ zomrel, sa pozostalostný dôchodok zo Sociálnej poisťovne vypočíta. Pozostalostné dôchodky po osobe, ktorá zomrela **pred dovŕšením dôchodkového veku**, sa financujú z **invalidného poistenia**. Na invalidné poistenie sa platí rovnaké poistné bez ohľadu na to, či je osoba sporiteľom v 2. pilieri alebo nie. Preto sa ani invalidný dôchodok nekráti za obdobie účasti v 2. pilieri. Ak sporiteľ zomrel **pred dovŕšením dôchodkového veku** a poberal invalidný dôchodok, vdovský dôchodok sa určí vo výške **60 %** z tohto „nekráteného“, invalidného dôchodku. Ak sporiteľ invalidný dôchodok nepoberal a nepoberal ani predčasný starobný dôchodok, vypočíta sa jeho „fiktívny nekrátený invalidný dôchodok“, na aký by mal nárok v čase smrti, a z tohto „fiktívneho nekráteného invalidného dôchodku“ sa určí vdovský dôchodok. Rovnako sa postupuje pri vdoveckom dôchodku a sirotskom dôchodku. Výška sirotského dôchodku je však **40 %** z dôchodku zomretého.

Ak však sporiteľovi už bol priznaný predčasný starobný dôchodok, vdovský, vdovecký a sirotský dôchodok sa vypočíta z tohto predčasného starobného dôchodku, ale **kráteného** za obdobie sporenia.

Inak je to v prípade, ak sporiteľ zomrel **po dovŕšení dôchodkového veku**. Vtedy sa už vdovský, vdovecký a sirotský dôchodok vypočíta ako 60 %, resp. 40 % zo starobného dôchodku, ktorý sporiteľ poberal, resp. na ktorý by mal nárok v čase smrti. Tento starobný dôchodok je **krátený** za obdobie sporenia rovnako ako predčasný starobný dôchodok.

Ak sa vdovský, vdovecký a sirotský dôchodok vypláca v súbehu s iným dôchodkom, napr. starobným dôchodkom, nižší z týchto dôchodkov sa kráti na polovicu. Spravidla je tým nižším dôchodkom pozostalostný dôchodok. Zároveň platí zásada, že ak sa po jednom zomretom vypláca viacero pozostalostných dôchodkov, súčet ich súm nesmie prevýšiť dôchodok zomretého, iba ak z dôvodu zaokrúhľovania. Vtedy sa pozostalostné dôchodky pomerne znížia.

Výplata nasporenej sumy z 2. piliera

Ak si sporiteľ sporí v dôchodkovej správcovskej spoločnosti, nasporený majetok je jeho **súkromným vlastníctvom**. Tento majetok je účelovo viazaný a má byť použitý výlučne na vyplácanie **dôchodku** za zákonom stanovených podmienok. V prípade smrti sporiteľa v období sporenia však dôjde k jeho vyplateniu.

Sporiteľ má právo určiť si v zmluve o starobnom dôchodkovom sporení osobu, resp. viaceré osoby, ktorým sa tento majetok vypláti, ako aj pomer, v akom sa vypláti. Takejto osobe sa hovorí **oprávnená osoba**. Oprávnenou osobou môže byť nielen fyzická ale aj právnická osoba. V prípade, že si sporiteľ určí oprávnenú osobu, táto osoba má po smrti sporiteľa prednostné právo na vyplatenie nasporenej sumy. V takom prípade nie je nasporená suma predmetom dedenia podľa Občianskeho zákonníka.

Existujú dva dôvody, prečo by si sporiteľ určoval oprávnenú osobu. Buď určí ako oprávnené osoby svojich dedičov (manželku a deti) z dôvodu, že chce **urýchliť** výplatu nasporenej sumy a nechce, aby čakali na výplatu nasporenej sumy v rámci dedičského konania. Druhým dôvodom je, že má záujem, aby jeho nasporená suma bola vyplatená **iným osobám** ako sú dedičia zo zákona, resp. **nie všetkým** zákonným dedičom, ale iba niektorým.

Zmeny, ktoré prináša anuitná novela

Anuitná novela nanovo upravuje spôsob vyplatenia nasporenej sumy oprávnenej osobe alebo v rámci dedičského konania. Na rozdiel od súčasnej právnej úpravy sa od 1. januára 2015 po smrti sporeteľa jeho majetok v dôchodkovom fonde „zakonzervuje“, t.j. nebude sa môcť meniť jeho hodnota ani smerom k zhodnoteniu, ale ani k znehodnoteniu.

Určovanie oprávnenej osoby anuitná novela nijako nemení. Avšak rozdielom v porovnaní so súčasným zákonom je, že ak sporeiteľ neurčil oprávnenú osobu, nasporená suma sa vyplatí nielen manželke/manželovi, ale suma je hneď predmetom dedičského konania, v rámci ktorého budú mať právo na vyplatenie svojho podielu aj deti zomretého, resp. ak ich niet, ďalšie osoby v rámci prvej dedičskej skupiny.

Príklad 1:

Pán Martin Mrkvička bol sporeiteľom od februára 2006. V januári 2015 zomrel vo veku 48 rokov, pričom v čase smrti nebol invalidný. Mal manželku Janu vo veku 46 rokov a dve deti vo veku 16 a 19 rokov. Jedno z detí študovalo na strednej škole (Martina), druhé bolo zamestnané (Patrik).

V 2. pilieri si pán Mrkvička nasporel sumu 15 432 eur. V zmluve o starobnom dôchodkovom sporení neurčil žiadnu osobu, ktorá by mala právo na vyplatenie nasporenej sumy.

Riešenie:

Po smrti pána Mrkvičku bude mať manželka Jana nárok na vdovský dôchodok zo Sociálnej poisťovne vo výške 60 % z invalidného dôchodku, na ktorý by mal pán Mrkvička nárok v čase smrti. Sociálna poisťovňa vypočítala výšku fiktívneho invalidného dôchodku v sume 400 eur. Vdovský dôchodok pani Jany bude teda vo výške 240 eur. Pani Jana bude vdovský dôchodok poberať jeden rok po smrti manžela a aj bezprostredne po uplynutí tohto roka, pretože sa stará o nezaopatrené dieťa (Martinu). Predpokladajme, že Martina ukončí štúdium na strednej škole a nastúpi do zamestnania. Prestane byť teda nezaopatreným dieťaťom. Keď Martina skončí štúdium na strednej škole, nárok na výplatu vdovského dôchodku pani Jane zanikne a obnoví sa až vtedy, keď pani Jana dovŕši vek 52 rokov.

Nárok na sirotsky dôchodok bude mať iba Martina, pretože iba Martina je nezaopatrené dieťa, a to vo výške 40 % z invalidného dôchodku, na ktorý by mal pán Mrkvička nárok i v čase smrti. Sirotsky dôchodok Martiny bude teda vo výške 160 eur a bude ho poberať do skončenia štúdia na strednej škole.

Nasporená suma 15 432 eur bude predmetom dedenia a vyplatí sa rovnakým dielom manželke Jane a obom deťom.

Príklad 2:

Pán Ivan Spravodlivý bol sporeiteľom od marca 2005. V decembri 2015 zomrel vo veku 61 rokov ako poberateľ predčasného starobného dôchodku zo Sociálnej poisťovne. Predčasný starobný dôchodok bol vo výške 400 eur (pozn: predčasný starobný dôchodok je vždy krátený za obdobie sporenia v 2. pilieri). Mal manželku Ivanu vo veku 54 rokov, ktorá poberala invalidný dôchodok z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 %. Invalidný dôchodok je vo výške 300 eur. Pán Ivan Spravodlivý mal s manželkou tri deti. Peter študoval na strednej škole a má 15 rokov. Martin a Daniel sú dvojčky vo veku 20 rokov, ktoré študujú na vysokej škole.

Pán Spravodlivý ešte nepoberal žiadny dôchodok z 2. piliera. V 2. pilieri mal nasporených 21 283 eur. Ako oprávnenú osobu na vyplatenie nasporenej sumy určil v zmluve o starobnom dôchodkovom sporení jedného zo svojich rodičov.

Riešenie:

Pani Ivana Spravodlivá má nárok na vdovský dôchodok zo Sociálnej poisťovne vo výške 60 % kráteného predčasného starobného dôchodku pána Ivana (60 % zo 400 eur), t.j. 240 eur.

Každé z detí, pretože sú nezaopatrené, má nárok na sirotsky dôchodok vo výške 40 % kráteného predčasného starobného dôchodku pána Ivana (40 % zo 400 eur), t.j. 160 eur.

Ak je úhrn súm všetkých pozostalostných dôchodkov vyšší ako dôchodok zomretého, čo je tento prípad, suma všetkých pozostalostných dôchodkov nesmie presiahnuť 100 % dôchodku zomretého, iba ak z dôvodu zaokrúhľovania. Preto sa tieto dôchodky pomerne znížia, a to tak, aby bol zachovaný pomer vdovského dôchodku a sirotského dôchodku vo vzťahu k dôchodku zomretého. Vdovský dôchodok bude po úprave vo výške 133, 40 eur a každý sirotsky dôchodok pre každé dieťa bude vo výške 88, 90 eur (celkovo 400, 10 eur).

Keďže však pani Ivana poberá zo Sociálnej poisťovne aj invalidný dôchodok, v tomto prípade platí pravidlo, že ak sú dôchodky v súbehu, ten nižší sa kráti na polovicu. Keďže nižší je v tomto prípade vdovský dôchodok (133, 40 je menej ako 300 eur), tento vdovský dôchodok sa zníži na polovicu, t.j. na 66, 70 eur a bude sa vyplácať v tejto sume. Vdovský dôchodok bude pani Ivana poberať doživotne, keďže spĺňa napr. podmienku, že vychovala tri deti.

Deti budú mať nárok na sirotsky dôchodok pre každé dieťa vo výške 88, 90 eur, a to kým budú nezaopatrené.

Pani Ivana ani deti nebudú mať právo na vyplatenie nasporenej sumy v 2. pilieri, tá bude vyplatená rodičovi zomretého, ktorého určil pán Ivan v zmluve o starobnom dôchodkovom sporení.

Príklad 3:

Pani Margita Pokorná je sporeiteľom od júna 2006. V decembri 2015 zomrela vo veku 62 rokov a 2 mesiace. Pani Margita poberala starobný dôchodok zo Sociálnej poisťovne. Starobný dôchodok bol vo výške 380 eur (pozn: starobný dôchodok je vždy krátený za obdobie sporenia v 2. pilieri). Mala manžela Daniela vo veku 64 rokov, ktorý tiež poberal starobný dôchodok zo Sociálnej poisťovne vo výške 485 eur. Pani Margita mala s manželom dve deti. Ján má 25 rokov a Eva 32 rokov. Ján študuje na druhej vysokej škole a dcéra Eva pracuje.

Pani Margita ešte nepoberala žiadny dôchodok z 2. piliera. V 2. pilieri mala nasporených 7 821 eur. Ako oprávnenú osobu na vyplatenie nasporenej sumy určila v zmluve o starobnom dôchodkovom sporení obe deti (rovnaký diel).

Riešenie:

Pán Daniel Pokorný má nárok na vdovecký dôchodok zo Sociálnej poisťovne vo výške 60 % kráteného starobného dôchodku pani Margity (60 % z 380 eur), t.j. 228 eur. Keďže však pán Daniel je poberateľom starobného dôchodku zo Sociálnej poisťovne, aj v tomto prípade platí pravidlo, že ak sú dôchodky v súbehu, ten nižší sa kráti na polovicu. Keďže nižší je v tomto prípade vdovecký dôchodok, tento dôchodok sa zníži na polovicu, t.j. na 114 eur a bude sa vyplácať v tejto sume. Vdovecký dôchodok bude poberať do konca života, keďže spĺňa podmienku, že dovŕšil dôchodkový vek.

Žiadne z detí nemá nárok na sirotsky dôchodok, pretože ani jedno z detí nie je nezaopatrené. Za nezaopatrené dieťa sa totiž nepovažuje také dieťa, ktoré už vyštudovalo jednu vysokú školu.

Pán Daniel nebude mať právo na vyplatenie manželkinej nasporenej sumy v 2. pilieri. Právo na jej vyplatenie budú mať iba deti, a to rovnakým dielom.

Ďalšie zo série článkov *anuitná novela*

V tejto kategórii sa nenachádzajú žiadne správy

Správca obsahu a technický prevádzkovateľ web sídla: Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky
Špitálska 4,6,8 Bratislava 816 43 | Tel.:+421 2 2046 0000 | web@employment.gov.sk | [Informácie o web sídle](#)